

Vseživljenjsko izobraževanje in Doba

Ana Krajnc

Naj pridejo vsi, ki jim je znanje potrebno, odrasli in otroci

Na začetku je bila DOBA kot izobraževalno podjetje tipična andragoška ustanova za zadovoljevanje potreb po znanju odraslih. Širili so se krajši izobraževalni programi dopolnilnega izobraževanja (tujci jeziki, strojepisje, strokovno izpopolnjevanje) in daljše izobraževanje odraslih za pridobitev potrebne šolske izobrazbe (osnovna šola, poklicne in srednje šole). Hitro so se odraslim pridružile tudi nove ciljne skupine z otroki in mladino. Radovednost otrok je potešilo učenje tujih jezikov, slikarski krožki, literarni seminarji in programi v podporo učnim predmetom v šoli.

Odrasli in otroci so z veseljem prihajali na DOBO, ker so bili sprejeti in obravnavani osebno. Niso bili le številka na papirju. Mentorji in učitelji na DOBI so znali nameniti dovolj pozornosti osebnosti vsakega študenta in njegovim posebnostim. Skupinske oblike izobraževanja so dopolnjevale razne individualne oblike mentorstva, vodenja in inštrukcij, vaje in delavnice. Nastale so priložnosti, da se mentor in učenec bolje spoznata in zbližata.

Posebno vlogo so imela tudi skupna srečanja vseh izobraževalnih skupin na raznih jubilejnih ali kulturnih prireditvah. S tem so gradili celotno širšo skupnost in učencem ponudili skupno identifikacijo. Študentje so sprejeli DOBO za svojo. To je bilo mesto, kjer so se dobro počutili, vedeli so, da so sprejeti in radi so hodili v izobraževalne skupine. To izkustvo na izobraževalnem zavodu je vplivalo na to, da tudi doma ni bilo težko študirati in izobraževalni uspehi so sami sledili. Pozitivna študijska klima na ustanovi jih je tudi osebno prežela.

Prvi strokovno izpeljan študij na daljavo v Sloveniji

Maribor in Slovenija sta doživela brezposelnost. Število delavcev brez službe in zaprtih delovnih mest je naglo naraščalo. Okolje so preplavili novi izobraževalni problemi. Strokovni tim DOBE je nove potrebe hitro zaslutil in se odzval s prizadevanji za zvišanje izobrazbene ravni brezposelnih, da bi si svojo zaposljivost povečali in se lahko ponovno vključili na današnji mnogo zahtevnejši trg dela. V izobraževalnih programih so dobili velik poudarek programi formalnega strokovnega izobraževanja na srednješolski in višješolski ravni ter gimnazija za odrasle.

Tako zahtevnih izobraževalnih ciljev ne dosežemo čez noč. Potrebna so daljša prizadevanja, vztrajnost in zgoščeno izobraževanje. Tovrstne potrebe po izobraževanju so postajale vedno bolj množične in na DOBI so se vodstvo in strokovnjaki odločili, da običajnim oblikam klasičnega izobraževanja odraslih poiščejo še paralelno pot za bolj množično izobraževanje – študij na daljavo. To je edina pot, ki investicijo v izobraževanje hitro pomnoži, ker omogoča množičnost študija. Strokovnjaki, mentorji in učitelji, prostori in ostale materialne možnosti se uporabijo na nov način.

Za drugo desetletje razvoja DOBE je značilno uvajanje izobraževalnih poti, vzporednih učenju iz oči v oči. V sodelovanju z ustanovami v tujini so uvedli prvi strokovno in kvalitetno izdelan model študija na daljavo v Sloveniji. S tem se je izobraževalni vpliv DOBE razširil po vsej Sloveniji oziroma je izobraževanje na daljavo postalo dostopno celotnemu slovenskemu kulturnemu prostoru – vse do koder seže slovenščina. Multimedijско izobraževanje na daljavo dovoljuje množičnost in ni več omejeno s številom sedežev v predavalnici ali s profesorjem v izobraževalnem zavodu. Vodstvo DOBE ni podleglo vplivom političnih ocen oblastnih organov, da je Slovenija premajhna za študij na daljavo, da je premalo slovensko govorečih ljudi in s tem premalo potencialnih študentov na daljavo, da se take investicije ne bi splačale. Pri optimističnih in pozitivno naravnanih vodjih je vse mogoče, ker so pozorni in iščejo predvsem možnosti in prednosti in se ne osredotočijo na ovire in probleme. Ne zanima jih toliko, kaj ni mogoče, temveč sestavljajo pot, kako napraviti zadevo mogočo. S svojim konstruktivnim delovanjem je izobraževalni zavod DOBA požel marsikateri uspeh in je prednjačil pred drugimi izobraževalnimi centri in podjetji.

Vedno več neformalnega in individualnega izobraževanja

Izobraževalni zavod DOBA je sledil svetovnim trendom. V devetdesetih letih so v sodelovanju z Ministrstvom za šolstvo in šport, Katedro za andragogiko Filozofske fakultete v Ljubljani in Andragoškim centrom Slovenije med prvimi sledili in podprli nove trende v izobraževanju odraslih. Skupinske oblike

izobraževanja odraslih se postopoma umikajo in vedno bolj prehajajo v individualno in samostojno izobraževanje. Odprli so »borzo znanja«, »center za samostojno učenje« in individualne vzgojne pristope v programih za usposabljanje mladih (PUM). Izobraževalno svetovanje, krmiljenje (coaching), pripravljanje osebnih izobraževalnih načrtov in karierno načrtovanje so postali sestavni del tudi ostalih skupinskih oblik izobraževanja (tečaji, seminarji, pridobivanje formalne izobrazbe, študij na daljavo).

Tradicionalna pozitivna socialna študijska klima na DOBI je med učenci in mentorji dovoljevala odnose bližine in medsebojnega zaupanja. Zato so oblike individualnega pristopa k izobraževanju in samostojne oblike učenja hitro zaživele in so bile samo nadgradnja prejšnjega izobraževalnega izkustva. Ker je število mentorjev omejeno, si obetajo, da bodo njihove komunikacijske možnosti bistveno pomnožili z uvajanjem nove informacijsko-komunikacijske tehnologije in e-izobraževanjem.

Nova informacijsko-komunikacijska tehnologija in uvajanje e-izobraževanja

Nova informacijsko-komunikacijska tehnologija spreminja študij na daljavo v e-študij. Skupno zasnovani študijski programi imajo neštete nove možnosti za individualizacijo izobraževanja. Tudi študentje poleg mentorja prevzemajo odgovornost za uspešen študij. Vodilno vlogo v izobraževanju si delita mentor in študent. Izobraževalci na DOBI so se e-izobraževanja resno lotili že pred petimi leti in niso nič zamujali za svetovno ali evropsko strokovno javnostjo. Pri odkrivanju novih možnosti in razsežnosti e-izobraževanja so stopali vstrel s tujimi strokovnjaki.

Pri e-izobraževanju se z novo IKT-tehnologijo osebni stiki med mentorjem in učencem pomnožijo. Študent je lahko v stiku z več mentorji. Posamezna sporočila z enim klikom dosežejo vso množico študentov. Na individualne posebnosti študenta opozarja računalniška tehnologija. Klepetalnice omogočajo neposreden dialog med mentorjem in učencem. Razširijo se tudi na posvetovanja med študenti samimi. Slikovni prikazi pojavov, filmi in animacije so poleg profesionalnih, v študijski program neposredno vgrajenih tudi priložnostne pripravljene za posameznega študenta, če je pri študiju naletel na problem. Vse te oblike ustvarjajo tudi študentje sami, da si ustvarijo potrebne predstave, kar jim olajša razumevanje in usvajanje novih znanj.

Med mentorjem in študentom so v e-izobraževanju vedno dani pogoji za dialog. Neznanja ni treba študentu skrivati. Prav po njem se bo mentor ravnal. Bolj ga zanima, česa študent še ne ve, kot to, kar ve. Trudita se, da odpravita neznanje. Morda se prek interneta lažje postavi tudi kako »neumno« vprašanje in se ga v osebnem stiku ne bi upali vprašati, za učni uspeh pa je pomembno.

E-izobraževanje učenje globalizira, ker uporablja svetovno zakladnico znanja. Meje nastajajo zaradi različnih jezikov. Vedno bolj prevladujejo učni viri v angleščini, čeprav tudi slovenski internet in računalniški programi za prevajanje jezikovne ovire precej olajšajo.

Za e-izobraževanje so potrebne določene lastnosti učenca:

Biti mora sposoben, da sprejme odgovornost za svoje izobraževanje in prevzame vodilno vlogo. Se zna pravilno in hitro odločati, zna sam preценiti, kako učenje napreduje, kritično izbira vire in jih vrednoti. Poleg standardnega študijskega programa za vse študente določene študentske populacije z osebno izbiro se uči po svoje.

Biti mora samoiniciativen, sam išče možne rešitve na poti do znanja, uporablja klepetalnice, sporoči mentorju, išče odgovor, brska po virih, stopa v stik z ostalimi študenti znotraj in izven določene študentske populacije. Samoiniciativnost je potrebna na vsakem koraku.

Biti mora sposoben samostojnega izobraževanja. Ena od pomembnih sposobnosti je, da študent zna ločiti v učnih virih (literaturi, na internetu) bistvo od nebitvenega. Besedilo je potrebno strukturirati. Odkritje bistvenega sporočila olajša usvajanje znanja. Pri samostojnem izobraževanju je precejšen del uspešnosti odvisen od sposobnosti, da študent sproti kritično presodi, koliko zna in odkrije, kaj se bo moral še naučiti. Noben mentor ne more postaviti tako natančne evalvacije, kot jo lahko študent sam.

Strokovnjaki na DOBI se zavedajo, da se na e-študij vpisujejo tudi študentje, ki vseh teh lastnosti še nimajo razvitih. Pripravljene so, da z mentorskim delom, izobraževalnim svetovanjem in krmiljenjem študentov razvijejo potrebne sposobnosti in lastnosti študenta za e-izobraževanje. Obstaja več načinov za osebne stike mentorja s študentom. Znotraj standardnega učnega okolja Blackboard se osredotočijo na tehnološke veščine.

Izzivi e-izobraževanja bodo še sledili. Sodelavci DOBE so odprti za inovacije in se tudi sami raziskovalno učijo.

Nova fakulteta na DOBI

Končno je tudi Slovenija doživela »eksplozijo« terciarnega (višjega, visokošolskega in univerzitetnega) izobraževanja. Vodstvo DOBE je spet sprejelo nov izziv in upoštevalo nove potrebe po izobraževanju ter v lanskem letu ustanovilo fakulteto. Brez terciarne izobrazbe na trgu dela človek ni več konkurenčen. Pritisk na višje in visoke šole je iz dneva v dan večji in prihaja iz vseh socialnih slojev. V Sloveniji primanjkuje ustanov za terciarno izobraževanje in habilitiranih učiteljev. Glede na potrebe se kljub težavam odpirajo fakultete v raznih krajih Slovenije. Na DOBI so že obstoječim višje- in visokošolskim programom dodali še fakultetni študij družbenih aplikativnih ved.

Pogled v prihodnost

Inovativnost bo v prihodnje obarvala izobraževalne programe in načine izobraževanja na DOBI. V družbi sprememb, družbi mnogih možnosti je težko vnaprej napovedati, katere in kje se bodo porajale potrebe po znanju, kakšna pričakovanja in načrti bodo vodili ljudi v našem okolju. Spričo pomanjkanja znanja je Slovenija v primerjavi z drugimi državami sveta zdrknila navzdol (s 17. na 34. mesto na lestvici držav). Ekonomska kriza uničuje predvsem ljudi in socialne sloje, države brez znanja. Podjetja z znanjem ne poznajo gospodarske krize. Podobno je s posamezniki. Funkcionalno nepismeni ljudje so potisnjeni v bedo. Ljudje z ekspertnimi znanji, razvitimi sposobnostmi in ustreznimi osebnostnimi značilnostmi ne poznajo krize.

Vitalnost neke družbe se meri prek vlaganj v izobraževanje, zdravstvo in infrastrukturo, s pričakovano starostjo in umrljivostjo dojenčkov. Končno bomo dojeli, da smo v informacijski družbi odvisni od tega, kako so razviti ljudje. Porajajo nove ideje? Najdejo hitre in prave rešitve za probleme? So preživetveno sposobni? So učljivi in sledijo spremembam?

Na ta vprašanja se bodo nanašali tudi prihodnji cilji DOBE.

O avtorici

Dr. Ana Krajnc je študirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani pedagogiko in psihologijo. Po diplomah (1961, 1962) je delala kot psihologinja na Združenju za poklicno usmerjanje v Sloveniji in na Zavodu za zaposlovanje. Spoznala je, da odrasli potrebujejo dodatno izobraževanje. Svoje nadaljnje delo je posvetila raziskovanju in razvijanju andragoškega področja. Od leta 1964 do leta 1969 je bila raziskovalka na Inštitutu za sociologijo in lozijo pri Univerzi v Ljubljani, kjer je pripravljala svojo doktorsko disertacijo. Leta 1970 se je zaposlila kot asistentka na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani in se še istega leta usposabljala v Ženevi v programih OZN za izobraževalce odraslih. Leta 1971 je zagovarjala doktorsko disertacijo in se nato v akademskem obdobju 1971/72 posvetila podoktorskem izobraževanju na Univerzi v Torontu (Ontario Institute for Studies in Education). Sodelovala je z mentorjem prof. R. Kiddom in opravila raziskavo Adult education and social participation. Po vrnitvi iz Kanade je bila izvoljena za docentko za andragogiko. Najprej je oblikovala je nov predmet in nato smer študija (1976) ter program samostojnega študija (1993). Delo prof. dr. Ane Krajnc, zaslužne profesorice ljubljanske univerze, je oznamovano s prometejsko vlogo izobraževanja. Izobraževanje raziskuje in inovativno vpeljuje novosti z namenom, da bi ljudem izobraževanje omogočilo kakovostnejše življenje, razvijalo njihovo zavzetost za demokratične odnose in trajnostni razvoj v skupnosti. Uveljavila je andragogiko kot akademsko disciplino, s sodelavci je razvila mednarodno Andragoško poletno šolo kot model skupnostnega učenja in slovensko Univerzo za tretje življenjsko obdobje, ustanovila prvo slovensko revijo za izobraževanje odraslih, Andragoška spoznanja, ki jo kot glavna urednica oblikuje že trinajst let. E-naslov: ana.krajnc@guest.arnes.si

[Nazaj](#)